

[Melchior]

det er klart – som jeg sagde før – at her skal det være balanceret, her skal der fares med lempe, her skal det være diplomatisk. FN har jo aldrig diskuteret eller fordømt eller sendt fredsstyrker til Czekoslovakiet eller til Ungarn.

Jeg har været i Bulgarien 14 dage sidste efterår, og det er ellers et af de lande, hvor Sovjetunionen er mindst upopulær af historiske årsager. Jeg skal love for, at dér ikke bare er klasseforskelle. Jeg har været i andre slotte og palæer, men jeg har aldrig set noget så pampigt som præsident Shikovs præsidentpalæ uden for Sofia. Og der er en undertrykkelse, således at man som fredelig og lovligt indrejst udlænding ikke kan henvende sig til borgere i Sofia, fordi de simpelt hen ikke tør tale med én. Jo, de tør tale med én første gang, for de er ikke uhøflige, men de taler ikke om noget, og de bryder klart aftaler om, at man skal ses igen eller ringe sammen, og nægter sig hjemme, anden gang man opsøger dem. Så stærkt er skrækregimentet. Hr. Gert Petersen sagde, at der ikke var massiv undertrykkelse. Jeg vil nok sige, at man bare skal opholde sig der kort tid, så ved man, at der er massiv undertrykkelse.

Nu er Bulgarien også begyndt at røre på sig. Vi så forleden dag i et telegram fra Wien, at bladet Die Presse har offentliggjort – ganske vist med nogle ugers forsinkelse, det har det taget at få erklæringen smuglet ud – en anonym deklARATION, den hedder Deklaration 78, hvori nogle mennesker, der altså ikke tør træde frem med navn, kræver borgerrettigheder for det bulgarske folk. Og hvad er det, de kræver? – jeg citerer efter telegrammet i Politiken:

»Det bulgarske dokument kræver, at der omgående sættes en stopper for regimets krænkelser af menneskerettigheder, og at hverken partiet eller politiet bør have mulighed for at blande sig i folks privatliv eller i kunstens og pressens friheder. Det kræver fri adgang til at udveksle informationer, og at alle indbyggere får ret til at rejse til udlandet, samt uafhængige fagforeninger, ophævelse af privilegier for partiets ledere, forhøjede lønninger og et forbedret sikkerhedssystem, samt at denne deklARATION offentliggøres i den bulgarske presse.«

Altså: selv disse krav, som ikke er særlig vidtgående, kan ikke offentliggøres i den bulgarske presse, for det kan folket nok tåle at

høre, men lederne kan ikke tåle at få det at høre.

Jeg er skuffet over, at der ikke i ministerens redegørelse – og det må jo mere eller mindre, måske mindre, misforstå mig ret, være regeringens redegørelse – som svar på forespørgslen her var bare en halv sætning med opbakning bag systemkritikerne i Rusland og i nogle af de øvrige kommunistiske stater. Der er nemlig sket noget meget betydningsfuldt. Man skal være forsigtig med at spå om den nærmeste fremtid, for den kan man nemt blive konfronteret med, men jeg vil tro, at vi om fem år vil erkende, at begivenheder, der er sket i disse uger og i de sidste par år i hovedstæderne i visse af de her omtalte stater, vil vise sig at være skelsættende for verdenshistorien.

Der er sket det, at en række mennesker – stadig få i tal, men så meget mere beundringsværdigt er det egentlig – har stillet sig frem med åben pande og med åbent bryst så at sige foran skafottet, foran magthaverne, vel vidende, at de risikerer alt lige fra udvisning til koncentrationslejr af grov karakter og til ophold i sindssygeanstalter. De har stillet sig frem totalt frygtløst, de har overvundet denne frygt for at se ind i geværløbene, og det har gjort dem i stand til at stille sig frem på en måde, som jeg tvivler på at ret mange af os her ville turde det. Jeg for mit eget vedkommende er desværre meget lidt heltebetonet og tør nok sige, at jeg turde det ikke. Men det er spiren, det er begyndelsen. Og de kæmper ikke for sig selv. Det er ofte, har vi set, folk, der nyder visse privilegier, folk, som ikke hører til de mest undertrykte, fordi de er så dygtige, og som systemet derfor præmierer ekstraordinært, meget mere ekstraordinært, end vi egentlig finder rimeligt. De stiller sig alligevel frem på deres medmenneskers vegne, på deres medborgeres vegne. Her vil det formodentlig vise sig – og jeg vil da tilføje: forhåbentlig vise sig – at de er med til at slå en breche i et system, som har overlevet alt for længe.

Blodsudgydelserne i 1930'erne. Hr. Jørgen Junior, tror jeg, fortalte, at det var Roosevelt, der havde kaldt Stalin for en morder. Det gjorde jo også hr. Khrusjtjov senere. Og jeg er overbevist om, at dette systems bloddrypende ugerninger ikke ville have oplevet et 30 års jubilæum, hvis ikke 2. verdenskrig var kommet og havde gjort et indre sammenhold